

Szőlőfajták bírálására alkalmas bélyegek:

Megjegyzések:

- leghosszabb ideig a levél vizsgálható, ezért a legnagyobb ampelográfiai értéke ennek van. A fűrt és a bogyó fontos bélyeg, de rövidebb ideig tanulmányozható.
 - A jellemzők egy része minőségi jellegű - szubjektív lehet (vitorla színe, a szőrözöttség). Elkerülésére példa fajtákat adnak
 - A jellemzők egy része mennyiségileg meghatározható
 - A jellemzők leírásához a mintát:
 - a legalkalmasabb időben,
 - a növény meghatározott helyéről,
 - elegendő számú tőkéről (növényről) kell gyűjteni.
 - A fajtaleíráshoz egységes nevezéktan-t kell alkalmazni
- Ennek érdekében: 1873-1880 között Nemzetközi Ampelográfiai Bizottság működött.
1961-ben Nemzetközi Ampelográfiai Regiszter kidolgozása (O.I.V.)
(150 tulajdonság)
1983-ban O.I.V. és a Növénygenetikai Tanácsok Nemz. Tanácsa (FAO szervezet) közösen dolgozott ki egy továbbfejlesztett változatot. Ezt egyeztetette az UFOV-val is (Új Növényfajták Védelmének Nemzetközi Szövetsége)
0-9-ig terjedő skála (0 a legkisebb, 9 a legmagasabb érték, vagy minőség; lehet mennyiségi és minőségi érték is)

A fajtaleírás sémája:

Általános leírási sor:

A tőke: - erőssége

- a fejlődött vesszők száma
- a vesszők állása

A vesszők és a rügyek:

- vesszők színe
- vesszők szövete
- vesszők felülete
- vesszők vastagsága
- az izkötők hossza
- a vessző keresztmetszete
- a módszerek fejlettsége
- a rügyek
 - nagysága
 - alakja
 - elhelyezkedése
 - szőrözöttsége

A vitorla és a levél szörképletei:

- serteszőr - mereven felálló
- gyapjas szőr - hosszú, visszahajló, elfekvő

A vitorlán serteszőrök nincsenek. A vitorla 2. kiterült levelének a fonáka szerint, lehet:

- csupasz - Leányka
- pókhálós - Sárga muskotály
- gyapjas - Olasz rizling
- nemezes - Kövidinka

A fejlett lomblevél gyapjas szövete egy fokozattal kisebb

A levélen serteszőrök is vannak:

- kevésbé serteszőrös - csak a főerek - Kékfrankos
- közepesen serteszőrös - kisebb erek is szőrösek - Cabernet
- erősen serteszőrös - lemez is egyenletesen szőrös - Hamburgi muskotály

A levél színe is lehet szőrös:

Tramini, Ottonel muskotály

Vitorla színe: zöld - Oportó

- hamvaszöld - Szürkebarát
- barnabronzos - Kékfrankos
- bronzpiros - Chasselas
- vörös - sötétpiros - Mathiász J-né

A szőrözöttség az alapszín megváltoztatja.

Fehér szőrök - zöld alapszín - sárgászöld - Hárslevelű

A vitorla állása - kiterített - Pannónia kincse

homorú v. domború - Ezerjő

A vitorla alakja és nagysága: nagy - gömbölyű - Riparia portalis

A levél (a 9-12. nódusz leveleinek leírása)

- nagysága: kicsi - Zöld szilváni
középnagy - legtöbb fajta
nagy - Kékfrankos
- alakja: ék alakú - Riparia portalis
szív alakú - Ezerjő
ötszögletű - Szürkebarát
kerekded - Tramini
vese alakú - Rupestris du Lot
- szélességének és hosszának aránya:
széles - Zweigelt
egyforma - Bouvier
hosszú - Izsáki

- tagoltsága: ép és tagolt

A tagolt lehet:

- hasadt botanikai
- osztott meghatározások
- szeldelt

sekély
közepes
mély

öblű vagy
tagolt

Oldalöbök és a vállöbök alakja jellegzetes fajtabélyeg sok változattal

- Vállöböl lehet: - nyílt kapcsolójel Leányka
- U alakú Mézes
- V alakú Kékfrankos
- félig zárt Attila
- záródó Zalagyöngye
- teljesen zárt Rizlingszilváni
- levéllemezek széle: - fűrész (Furmint)
- fűrész - csipkés Csaba gyöngye sekély, ritka v. sűrű
- csipkés (K. p. veltelini) mély bemetszésű
- fűrész - fogas
- fogas
- levél színe: v. zöld - Oportó
sárgászöld - Hárslevelű
sötét v. haragoszöld - R. rizling
vöröseszöld - Mathiasz Jné
őszi levélszíneződés
- levéllemez állása: - kiterített - Ezerjő
- homorú - Sauvignon
- domború - Semillon
- tölcséres - hullámos - Piros szlanka
- levél felülete: - síma - Pannónia kincse
- hólyagos - Sauvignon
- ráncos - Rizlingszilváni
- tompafényű - Mézes
- fényes - Cardinal
- levéllemez szövete: puha, hajlékony - Piros szlanka
kemény, merev - Kövidinka
könnyen szakadó - Oportó, Zengő
nehezen szakadó - Kékfrankos
- levélerek színe: zöld erű - Zöld szilváni
félig piros erű - Izsáki
végig piros erű - Jubileum 75.
- levélnyel hossza, színe, szőrözöttsége, mintázata szintén fajtajelleg

A hajtás egyéb jellemzői:

A szártag színe, mintázata, szőrözöttsége.

A kacs hossza, elágazása, színe, szőrözöttsége, eredési helye jellegzetes fajtabélyeg

A fürt nagysága: kicsi (Leányka, Szürkebarát)
közepes (Oportó, Kadarka)
nagy (Afuz Ali)

alakja: hengeres (Furmint)
kúpos (Ezerjő) -
vállas (Leányka)
ágas (Afuz Ali)
szárnyas (Korinthusi)

tömöttsége: nagyon laza
laza
középtömött
tömött
nagyon tömött

a fürtkocsány: törékeny - Hamburgi muskotály
tartós - Kövidinka

a fürtnyél hossza, vastagsága, törékenysége, izesülési módja, elfásodása
rövid - Olasz rizling (tömött fürt)
hosszú - Zala gyöngye (laza fürt)
zöld kocsány - Chlasselas
fásodó, rövid - Tramini
mellékfürt - Olasz rizling

A bogyó és a mag:

bogyó: - nagysága

- alakja

- átlagos tömege: kicsi 1 g alatt

nagyon nagy 12 g felett /nem termesztjük /

- színe: zöld, fehér, sárga, zöldesfehér, sárgászöld, rózsaszínű, vörös, szürke,
kék, fekete.

- héja: vékony, vastag - puha és szívós.

- húsa: lédús, lészegény, húsos, kásás, ropogós.

- ize: közömbös, fűszeres, zamatos, muskotályos, fű vagy labruska ízű

- leve: szintelen, festő

A mag: száma, nagysága, alakja, színe, fajtajelleg.

Csemegeszőlőnél érdekes: nagy és sok mag - kedvezőtlen (Ezeréves Magyarország emléke)

A szőlőfajták termesztési értékeit meghatározó tulajdonságok:

A tulajdonságok többsége a morfológiai bélyegekhez hasonlóan genetikailag meghatározott - öröklődik. Ez a **genetikai potenciál**. Ennek kihasználása fontos cél,

Az a fajta értékes, amelyik:

- évről-évre jól beérik,
- bőven terem,
- kielégítően növekedik, nagy a vegetációs stabilitása,
- jó minőségű termést ad,
- a környezettel szemben kevésbé igényes (jó téli fagyűrés),
- betegségekre kevésbé érzékeny (nem rothadó),

- könnyen termesztethető (magasművelésen is),
- a termés hosszabb ideig a tőkén tartható,
- borászati technológiai igényük nem nagy,
- jól szállítható, tárolható, friss fogyasztásra kiváló (csemege),
- nagy termésbiztonság, és gazdasági érték.

Ideális (maximumot adó) fajta nincs!!!

A termesztési értékmérő tulajdonságok csoportosítása:

- agrobiológiai,
- technológiai,
- gazdasági jellemzők (Németh).

Országoként a rendező elv eltérő lehet!!!

Termesztési értéket meghatározó tulajdonságok:

- A tenyészidő hossza és a beérés ideje:
180-190 nap (+10 C° fölötti napok)
teljes hőösszeg 3300 C° ált. (2800-3600 C°)
aktív hőösszeg 1300 C° ált. (1000-1700 C°)
aktív hőösszeg igény: korai fajta: 900-1000 C°
késői fajta: 2000 C°

Érési idő: Chasselas előtt érők: nagyon korai
Chasselasal együtt: korai (szept. eleje)
Chasselas után 15 nap: közepes érésű (szept. közepe, vége)
Chasselas után több, mint 30 nap: nagyon késői (okt vége)

Évjáráthatás

Termőhely hatás

Vesszőérés: - termőhely
- fajta
- technológia

Egyéb fenológiai jellemzők:

- fakadás kezdete
- virágzás kezdete
- zsendülés kezdete
- érési ütem
- teljes beérés ideje
- lombszíneződés kezdete
- lombhullás ideje

Meg lehet adni naptári napokban, vagy jan. 1-től eltelt napok számával.
Évjárat hatás miatt sokéves átlag és szélső érték megadása kell.

Évjárat hatás: - fakadásnál 10 nap eltérés
- virágzásnál 5-8 nap eltérés
- zsendülésnél 30 napnál is több eltérés
- érésnél 14-21 nap, de a fajták között 80-100 nap is lehet

Korán fakad: Favorit, Leányka, Kunleány.

Későn fakad: Kövidinka, Bianca.

A növekedés és termés hozás sajátosságai:

- növekedési erély (hajtásnövekedés gyorsasága és a hajtások hossza)
zöldmunka igény - időköz kötött technológia (Kisüzem, nagyüzem)
- termőegyensúly beállítása
 - vegetatív jellegű - Leányka, Kékfrankos, Sauvignon, Traminer.
 - generatív jellegű - Cserszegi fűszeres, Bánáti rizling, Zöld veltelini, Jubileum 75.
- terhelési érzékenység
- termésregenerálódó képesség (Kunleány)
- vegetációs stabilitás

A termőképesség:

- rügytermékenység
 - fűrtátlagtömeg (döntő)
- Magyarországon 1-2 kg/m² a termés
Délien 3-4 x is lehet.

Termékenységi együttthatók:

abszolút (ATE): össz fűrt/ össz termőhajtás
relatív (RTE): össz fűrt/ össz hajtás
rügytermékenység (RügyTE): össz fűrt/ össz. meghagyott rügy

ATE értékei: kevés fűrtöt nevelő fajta: 1,3.
közepes számú fűrtöt nevelő fajta: 1,6.
sok fűrtöt nevelő fajta: 1,9.
nagyon sok fűrtöt nevelő fajta: 1,9 fölött.

Az RTE értéke a meddőhajtások számától függ. Művelés és metszés mód különbség!!
A rügy TE a művelés intenzitását fejezi ki.

Másodtermés képzés:

Nem nevel - Leányka, Kékfrankos
Mindig nevel - Cirfandli, Kunleány, Zalagyöngye!! beérik
Nem érke be a másodtermés - Csiri-csuri

A termés minősége:

1) Borszőlő: tömegbor: 16 alatt Mm³
minőségi: 20 fölött Mm³

szabványok: savtartalom: lágy 6 g/l alatt (Rizlingszilváni, Ottonel)
harmónikus 6-9 g/l (Leányka, O. rizling)
savas 9 g/l fölött (Ezerjő, Furmint, Izsáki, Chardonnay,
Rajnai rizling)

savak finomsága

illat és zamatanyagok

jellegtelen - Chasselas

fűszeres illat, zamat - Sauvignon

muskotályos - Tramini, Cserzeji

erősen muskotályos - Ottonel, Gőcseji

cukormentes extrakttartalom (sav + rothadás) befolyásolja

fehér asztali: 15 g fölött

vörös asztali: 18 g fölött

fehér minőségi: 22 g fölött

vörös minőségi: 24 g fölött

különleges min.: 24-26 g

aszú: 30 g fölött

nemesrothadási hajlam:

cukorhozam

2) Csemegeszlő

Cukor - sav arány (glüko-ecidimetrikus mutató, kedvező 20-25 között)

tetszetősség (nagy fürt, nagy bogyó)

fürt tömörsége

egyenletes bogyónagyság és színeződés

Zalagyöngye Cardinal

Környezeti igény

A hő, a fény, és vizigény alapján Mo-on a korai és a közép érésű fajták igénye elégíthető ki

A talajra igénytelen: Kadarka, Kövidinka

Fagy és téltűrés, regenerálódó képesség

Fagyűrés

Téltűrés - vizsgálati módszerek

Viszonylagos fagyűrés - R. rizling

Regenerálódó-képesség

fagyérzékenység - regenerálódó képesség

- ellentétes - Pannónia kincse

- párhuzamos - Cardinal

Betegségekkel, kártevőkkel szembeni ellenállás

- rothadásérzékenység 15%, 35 %, 35 % felett
darázskártételi érzékenység: Csabagyöngye, Favorit
repedési hajlam: Cardinal
- tápanyag hatás
- réztart. növényvédő szerek elhagyása
- szüreti idő meghosszabbítása

Peronoszpóra - lisztharmat ellenállás - interspecifikus fajták

Szőlőmoly - tömött fajtákat károsítja

Atka - csupasz levelű fajták (serteszörös fajták is) Irsai O., Ottonel muskotály, Chasselas

Termesztéstechnológiai művelési igény

tőkeművelésmódra való alkalmasság

- régi felfogás
- mai felfogás

Metszési igény

alsó rügyben is termékeny (Ezerjő, Izsáki)
minden rügy termékeny (Tramini, Szürkebarát)
felső rügyek termékenyek (Afuz Ali)

Támaszigény - gyalognövelés (Kadarka, Kövidinka)

- függőnövvelés (Olasz rizling - jó
Kövidinka, Hárslevelű - nem)

Zöldmunkaigény

zöld válogatás - Olasz rizling
csonkázás (hosszú hajtás) - Furmint
sok hónaljajtás - Tramini, Sauvignon

Gépi szüretre való alkalmasság

- kevésbé tömött
- kevésbé lédús
- vastag héjú
- nem rothadó
- másodtermést nem hozó

Ilyen: Kékfrankos, Cabernet, Zöld veltelini, Tramini.

A fajták tápanyagigénye: lényegesen eltérő (tápanyag-hasznosító képesség)

A termésbiztonság

- túl koraiérés	Csabagyöngye	Szőlőskertek
- rothadás	Bouvier	Favorit
- felrepedés	Medoc	Cardinal
	Zefir	

Leányka, Semillon lefolynak a tőkéről.

Éretten a tőkén tartható: Chasselas, Kékfrankos, Cabernet